

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Generalibus Principiis Amoris Et Morum - Prolegomena septem,
Librosque undecim complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput IX. Sexta radix: abusus harum maximarum: In obscuris benignior
interpretatio, vel opinio sequenda: Odia restringenda, favores ampliandi:
In dubio melior est conditio possitentis, &c.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73187](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73187)

te in laxiora proclivium, laxiorum opinionum in tantum per eos succrescat multitudo, ut hinc omnis licentiæ asyllum quoddam fidelibus aperiat, sicque multitudo fidelium, non Hierusalem civitas sancta, sed Babylon confusionis efficiatur. Id enim sequi pronum est ex eo quod humanæ authoritatis, male suadæque rationis arbitrio, omnia ferè velut probabilia permittantur, etiam jus excipiendi à generalibus Dei & Ecclesiæ legibus. Quod eo ipso fit, quo omnia permittuntur probabilitati, etiam minori, etiam in sola Caramuelis, Dianæ, Tamburini, Escobarii, vel similibus Scriptorum auctoritate, vel humanâ ratione ab ipsis excogitata, non in divinis Litteris, nec in SS. Patribus fundata. Neque enim satis enarrari potest, quantorum malorum colluvies ex infecta ista radice nata sit pullulare, in hoc præsertim luxuriantium ingeniorum seculo, in quo non pauci surrexerunt Patroni complurium opinionum, communibus vulgaris honestatis notionibus adeo repugnantium, ut horrore sint, vel ipsis Ethicis, in quibus mica superest probitatis, scandalosæque vitæ sint ipsis etiam hæreticis. Quos inter famosus Ministellus *Drelincoart* librum sub hoc titulo edidit: *Licentia quam Casusiste Communionis Romana dant suis devotis*: sed eam non dat Ecclesia Romana, utpote, quæ licentiosas illas opiniones per Alexandrum VII. & Innocentium XI. publico Decreto tanquam scandalosas, & animarum perniciem inferentes, condemnavit, practicarique, & ut probabile doceri prohibuit. Ex dictis tamen videre quisque potest, quousque processerit doctrina illa probabilitatis, & an non merito ipsi applicari possit famosa sententia Concilii novem Cardinalium, pro detegendis & curandis radicibus malorum in Gallia grassantium, à Paulo IV. deputatorum: cum enim varias ipsi notassent opiniones Ecclesiæ noxias, & inter eas sequentem, *Voluntas Pontificis, qualiscumque ea fuerit, in materia simonia, est regula qua ejus operationes diriguntur: ex quo procul dubio efficit, ut quidquid libeat etiam liceat*. Monuerunt Pontificem, quod ex hoc fonte irrupere in Ecclesiam Dei tot abusus, & gravissimi morbi, quibus enarratis dixerunt: *Videat Sanctitas Tua, quod processit assessoria illa doctrina*. Sed & Cardinalis de Laurea in Epitom. Canon. in prælimin. ad Lect. *Cogitanti mihi (inquit) serioque indaganti, undenam... tanta circa morales doctrinas... in christianum orbem irrepsit laxitas, effrenisque in privato quolibet opinandi libido, faciliter occurrit, inde sumpsisse exordium, quod Spiritus Sancti Eccl. 8. contempto magisterio, narrationes Patrum nostrorum prætereuntes, propria innixi prudentia, nostris nimium indulgemus affectibus, nec amplius ad amussim lapidem, juxta Philosophi præceptum, sed ad lapidem amussim aptare contendimus. Non, inquam, legem voluntatem subjicimus, sed legem ipsam ad voluntatem trahere non formidamus... nullique non insuper probabilitatis involucre* Tom. I.

honestentur singula, ut nullum jam superstiti agibile, in cuius gratiam bivium protinus non sit paratum certissimum, &c.

CAPUT IX.

Sexta radix: abusus harum maximarum: In obscuris benignior interpretatio, vel opinio sequenda: Odia restringenda, favores ampliandi: In dubio melior est conditio possidentis, &c.

HÆc quæ dixi superiori capite, quæque 98 rursus (Deo dante) prolecurus sum to. 2. l. 1. (ubi opinionem illam, quæ licitum asserit usum cujusve opinionis, etiam minus probabilis de licito, in concursu probabilioris de illicito, conabor funditus evertere) non dixi, nec dicturus sum, ad taxandum, seu notandum personas, vel intentionem Authorum illius opinionis, quasi scopus illorum sit christianæ disciplinæ corrumpere sanctitatem. Absit enim ut id suspicer de doctissimis, integerrimis, religiosissimisque Viris, quorum propositum existimo non aliud fuisse, nisi opiniones suas ad hominum imbecillitatem attemperare, ne immoderata severitas imbecilles homines in majora mala, vel etiam in desperationem adigeret; ad quod præcavendum, visum est ipsis melius viam mandatorum dilatare, quàm artare; melius, leges interpretari benignè, quàm rigidè. Quia benignior interpretatio, multis (inquiunt) est causa salutis: rigida, multis est causa damnationis.

Hac etiam de causa, in dubio conflictuque 99 opinionum, hinc pro lege, inde pro humana libertate, melius existimant favere libertati quàm legi, eum in sensum usurpantes illas Juris regulas: *Benignior interpretatio facienda, favores ampliandi, odia restringenda. In dubiis quod minimum sequimur. Opinio benignior est sequenda.*

Sed ut laudanda est benigna ipsorum intentio, non pariter laudanda est mediocrum electio. Reverà namque abusi sunt nomine benignitatis & favoris, falsam benignitatem pro veta accipientes, nec tam attendentes quid reverà favorabile esset animarum salutem, quàm noxiæ corrupti hominis libertati. Nec abusus iste minus radix est Theologiæ laxioris, quàm abusus probabilitatis, de quo præcedenti capite. Sub iis namque prætextibus, Moralis laxioris Authores invexerunt opinandi modum, alienum ab evangelica simplicitate, sanctorumque doctrinâ, quem si fideles in praxi sequerentur, ingens irreptura esset vitæ christianæ corruptela, prout Alexander VII. in Decreto suo conqueritur. Unde nec alios Authores habet dictarum maximarum abusus, nisi quos habent radices præcedentes; nec aliud est nisi mera adinventio Philosophiæ humanæ, in sola ratione antecedente fundamentum habens (si quod habet) non in factis Litteris, nec in sacris Canonibus, nec in sanctis Patribus.

- 101 In eo verò abusus ille consistit, quòd opinioniones molles, christianæque vitæ relaxativas, pro benignis & favorabilibus acceperint, nec præ oculis habuerint discrimen inter veram falsamque benignitatem, fundamentumque veræ benignitatis esse traditam à Christo, ab Apostolis, à Patribus, vitæ normam, non humanam rationem cuique visam; nec denique providerint, ne moderatæ libertatis prætextu, licentiam effrenatam in mores christianorum hominum inducerent. Quas si non induxissent, effrenatas laxitates ipsorum Summi Pontifices censoriis Decretis suis non confixissent.
- 102 Sciendum itaque triplicis generis esse opiniones, *severas, laxas, benignas*. In hoc aperte falluntur Authores laxioris Ethicæ, quòd severas esse velint, quæcumque favent spiritui, seu præcepto & legi, contra libertatem quod lubet agendi; benignas verò, quæ favent huiusmodi libertati contra legem.
- 103 Apertè (inquam) falluntur 1°. quia opinio favens legi, saltem divinæ & naturali, reverè favet veræ hominis libertati, dum spirituali favet libertati. Siquidem finis legis divinæ & naturalis, est spiritualis libertas hominis; libertas utique à servitute concupiscentiæ & peccati, quâ libertate Christus nos liberavit. Igitur opinio favens legi divinæ & naturali, verè favorabilis est & benigna; contraria verò rigida; utpote, eo ipso contraria veræ hominis libertati, quo favet servituti concupiscentiæ, ac per consequens servituti peccati; quæ profectò servitus est durissima, jugumque grave, de quo Eccli. 4. *Occupatio magna creata est omnibus hominibus, & jugum grave super filios Adam*. Siquidem jugum hoc concupiscentia est, ait Urbanus IV. in Psal. 1. Nec certè quisquam ignorat, quàm gravi jugo constringantur, quàmque dura servitute prementur, qui desideriis suis ac concupiscentiis serviunt. Nisi enim magno onere laboreque premerentur, ipsis Dominus Jesus non diceret: *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos*, id est, sublevabo vos. Quomodo? numquid à sua lege eximendo? quinimò suam ipsis legem imponendo: propterea namque subdit: *Tollite jugum meum super vos, &c.* Ipsa quoque experientia manifestum facit, quàm difficilis & laboriosa sit via iniquitatis ac concupiscentiæ, juxta illud Sap. 5. *Lassati sumus in via iniquitatis, & ambulavimus vias difficiles. Considera* (inquit à Lapide in illum locum) *an non avaro sit difficile maria & terras obire, ut opes congreget; gulosò, ventrem infarcire, ut capite doleat, stomacho nauseet, membris torpeat, febris astuet, crapulâ milleque morbis crucietur; luxuriosò, Veneri vacare, ut luem veneream, sordes, vomitibus, & cruciamenta patiatur; superbo, iracundo, invidio, ut mille animi astibus, timoribus & doloribus agitetur, &c.* Ex adverso invenietur semita justitiæ levis, ut Prov. 4. dicitur, juxta Versionem 70. Quamvis enim incipientibus arcta sit, quatenus libertatem arctat carnis concupiscentiæque; tamen *cùm eam in-*

gressus fueris, non arctabuntur gressus tui, ut additur ibidem versu 12. quia scilicet dilatabitur cor tuum, à concupiscentiæ jugo liberum, Neque enim justitiæ semitam arctam nisi concupiscentia facit, quâ sublatâ, arcta non fuisset in statu innocentia. Proinde quidquid diminuit concupiscentiæ servitute, dilatat justitiæ semitam; sicque favorabile est, ac benignum, non odiosum & rigidum.

2°. Non eo ipso quidpiam odiosum severumque censeri debet, quo carnali hominis libertati contrarium: non est igitur, cur opinio quæcumque eo ipso odiosa sit ac severa, quo libertati illi contraria. Antecedens perspicuum est in ipsismet mandatis Domini, quæ, tametsi contraria carnali illi libertati, suavia & favorabilia censentur, utpotè, *jugum suave*, Math. 11. & *alligatura salutaris*, de qua Eccli. 5. *vincula illius alligatura salutaris*. Unde & maxima sunt Dei beneficia, juxta illud Psal. 147. *Non fecit taliter omni nationi, & iudicia sua non manifestavit eis.*

3°: Non eo ipso quidpiam etiam favorabile benignumque apud Christianos reputari debet, quo carnali illi libertati amicum, sed eo ipso potius quo amicum libertati spirituali. Cùm ad eam ordinari debeat tota vita Christiani, juxta illud Gal. 5. *Vos enim in libertatem vocati estis fraures: tantùm ne libertatem in occasione deis carnis*. Igitur nec eo ipso opinio aliqua favorabilis ac benigna reputari debet, quo amica & favens carnali hominis libertati, sed eo ipso potius, quo amica & favens libertati ipsius spirituali, cui potius favet stando pro lege, saltem naturali & divina (etiam sub opinione posita) quàm stando contra illam, ut constat ex 45. propositionibus ab Alexandro VII. & 65. ab Innocentio XI. condemnatis, quæ licet (ante condemnationem) starent contra legem sub opinione positam, non favebant spirituali hominis libertati, sed ei contrariabantur, ideòque malignæ potius erant, odiosæque, quàm benignæ & favorabiles, utpotè animarum perniciem, vitæ christianæ corruptelam, & perditionis viam inducentes, uti declarant laudati Pontifices.

Quòd si, ante Pontificiam etiam declarationem (neque enim per eam tales factæ sunt) malignæ erant & odiosæ: igitur oppositæ, stantes pro lege (tametsi sub opinione posita) favorabiles erant & benignæ.

4°. Eo sensu opinio quæpiam dicenda est benigna, quo jugum Christi suave. Sed hoc *suave* non dicitur, quia humanæ favens concupiscentiæ, libertati que quod lubet agendi (neque enim favet ipsi, sed contrariatur) verùm *suave* dicitur, quia liberans à servitute concupiscentiæ, sicque favens libertati spirituali, quæ sola facit *jugum suave & onus leve*, (ut Bernardus expressè dicit serm. 3. de Ascens. Dom.) de qua etiam in Christianis procuranda manutenendaque sollicitior esse debet Christianus Doctor, quàm de procuranda manutenendaque libertate ipsius carnali &

animali; utpote quæ verè, non tam libertas est, quàm salutaris perditio libertatis; prout eleganti Apologo ovis ac cervi demonstrat Cyrillus Apol. moral. l. 2. c. 9. Ovis (inquit) avida propria libertatis, sociali grege relicto, dominium sui pastoris effugit. Cumque per solitudinem cervus vagam & profugam invenisset, cepit pius querere ejus solitudinis & erroris occasionem. Cui mox illa respondit: dum celo servile jugum durissimum passa, nunc frui volo, sicut & vos, libertate cunctis gratissima, atque patronum duriores effugere; qui non solum me usque ad sanguinem emulgebant, verum etiam singulis annis ab opportuno vellere spolabatur. Tunc cervus illi compatiens: satis, inquit, charissima doleo de errabundo itinere tuo; sed multo magis de erroneo consilio. Nimirum libertas dulcis est, & thesaurus incomparabilis, sed non communiter universis. Plura enim sunt, quibus pax, vita, securitasque salutis tantum ex debita subjectione contingit, & propter hoc non est aliud libertas eis, quàm salutaris perditio libertatis. Nam libertas populi, quem regna non coercent, libertate perit. Sic corpus etiam animæ subiectum vivit, & mox, cum ab ea liberatur, extinguitur. Navis subiecta nautis, servatur a fluctibus, à quibus si libera fuerit, statim naufragio dissolvitur. Formica quoque alis liberata cum de fovea surgens erigitur, finali miseriâ captivatur. His ergo libertas certè est perditionis captivitas. Hoc modo, mea charissima, credo rem etiam tecum habere. Nam attendo, quomodo, & qualiter nunc incedas, sine duce, pastoralis itineris necia; sine tutore, nulla propria validitate armata, inter inimicos solivaga, atque in miseriis et circumvallantibus destituta. Nimirum via tibi error est, præcipitium ductor, esurians pastua, perniciosa socius, & cui tandem crudelis interitus sunt extrema. Ego certè, cornu, pede, magnitudine, & agilitate munitus, vix à feris huius solitudinis sum securus. . . audi igitur consilium meum, & quæntocius ad dominum tuum revertaris, ne liberè pereas, & teipsam lupis devorandam impendas. . . Quibus auditis, ovis gaudenter ad pastorem rediit. Quàm bellè Apologus iste congruit ad intentum! quid profectò valuerit libertas à legibus sub opinione positus, à laxioribus Authoribus præsentia, experientia, sicut & Ecclesiæ declaratio manifestum fecit: quòd utique libertas illa, ad nihil aliud valuerit, nisi ad inferendam animabus perniciem, vitæ christiana corruptelam, perditionisque viam: nec proinde aliud fuerit, quàm salutaris perditio libertatis.

107 §. Cum vera Christianorum libertas, ex præmissis, sit libertas spiritualis & christiana, non verò naturalis & animalis, Christiani Doctoris munus est, dum utrique consulere non potest, illi potius (cæteris paribus) consulere & favere, quàm isti; sicut munus etiam ipsius est, magis sequi maximas Philosophiæ spiritualis, (qualis est Moralis christiana) quàm animalis.

6°. Opinio favens juramento, testamento, libertati fervoribus, Matrimonio, Sacramento & Religioni, benigna est, oppositæque benignior, ut Doctores communiter tradunt cum Sylvestro, verbo opinio, §. Secundò quaritur. Et idem est de opinione favente viduis, orphanis, pupillis, indigentibus, peregrinis, ut docet cum aliis Thomas Vilar de confc. p. 4. §. 1. Cur ita? nisi quia opinio magis benigna, illa est, quæ magis pia, sive quæ favet legi pietatis, charitatis, religionis, &c. At tales sunt opiniones omnes faventes legi divinæ & naturali, utpotè, quæ nihil aliud præcipitur, nisi charitas, nec aliud culpatur nisi cupiditas, Augustino teste, qui ait, quòd Scriptura nihil aliud præcipit nisi charitatem, nec culpatur nisi cupiditatem, & eo modo informat mores hominum.

7°. Dura & rigida, seu laxa & maligna potius quàm benigna est opinio, v. g. quæ liberat ab obligatione denunciandi hæreticum occultum, hæresim occultè disseminantem, dum probabilis est spes emendationis ipsius per fraternam correctionem: quia, eo non obstante, opinio illa noxia est Communitati, eique proinde maligna. Similiter illa quæ liberat ab obligatione denunciandi Confessarium in Confessione sollicitantem, dum similis est spes: quia est contra bonum Sacramenti, illudque exofum reddit. Similiter quæ (extra necessitatem) permittit pauperibus opus servile per tres vel quatuor horas, in die festo: quia favet avaritiæ duritiæque dominorum, à quibus pauperes famuli famulæque (secundum illam opinionem) cogentur sapius in diebus festis laborare. Similiter illa quæ tollit vel diminuit obligationem eleemosynæ, v. g. negando eam obligare in communi, vel etiam in gravi necessitate, dicendoque vix in sæcularibus superflua reperiri, ex quibus eroganda sit eleemosyna, &c. Huiusmodi namque opiniones immisericordes sunt erga pauperes. Similiter illa quæ negat obligationem internæ attentionis, in lectione Horarum: quia contraria est pietati, devotioni & religioni in Deum. Similiter illa quæ, temporales ob causas, permittit se exponere occasione mortalis peccati, in eâve manere: quia exponit animas durissimæ servituti, velutque necessitati peccandi. Et idem est de opinionibus permittentibus homicidia, duella, mentales restrictiones, calumnias, &c. utpote quibus convellitur securitas, suavitas, sinceritas, &c. humanae societatis. Idem denique est de omnibus c. 2. recensitis, iis præsertim quas Alexander VII. & Innocentius XI. proscripserunt, utpote, quæ, laxando fræna concupiscentiæ, durissimam servitutem spirituales, ac perniciem animabus inferunt.

110 Ecce quot, quàmque efficacibus argumentis demonstratur, eos vehementer decipi, qui in casibus dubiis & obscuris, sub opinioneque positus, omnem opinionem vel interpretationem, quæ favet libertati quod lubet agendi

contra legem, vocant benignam; omnem verò quæ favet legi contra libertatem illam, vocant odiosam, severam, rigidam: cum sæpè maligna, rigida, & odiosa sit opinio favens tali libertati contra legem; sæpè ex adverso benigna, quæ legi favet contra libertatem.

111 Et ideò favorabilis & benigna est interpretatio, quæ dubia, nos ipsos concernentia, dum agitur de adhibendo malis nostris remedio, pejorem in partem interpretamur, prout interpretari nos oportet, juxta S. Thomam 2. 2. q. 60. a. 4. dicens quòd circa seipsum homo debet dubia interpretari in pejorem partem, secundum illud Job. 9. *Verebar omnia opera: eo quòd cum debemus malis nostris adhibere remedium, expedit ad hoc, ut securius remedium apponatur, ut supponatur id quod est deterius.* Si expedit: id igitur favorabilius est. Et si ita est, cum debemus malis nostris remedium adhibere; consequenter ita est, in dubiis obligationibus omnibus, quæ Deum, vel animæ nostræ salutem concernunt. Ut enim benè notat Petrus de Ancharano apud Fagnanum in cap. *ne imitaris* n. 200. *Licet in aliis (legibus humanis) facienda sit benigna interpretatio, ne quis sit obligatus in dubio, ut L. Arrianus de act. & obligat. & cap. ex litteris de probat. tamen in obligationibus quæ concernunt Deum, tutius est presumere quem ligatum, quam solutum.* Et ideò Innocentius in cap. *cum in* de testibus, amplectendam dicit in foro externo partem benigniorem, in interno tutiorem, seu (ut alii) deteriorem. Cujus rationem optimam dat Glossa in cap. *unicum*, de scrutinio, dicens, in aliis judicandis potius bonum quam malum præsumendum; in nobis verò, in conscientia foro, ubi vertitur animæ periculum, præsumendum deterio-

rem in partem. Quia licet deterior videatur, tamen melior & tutior est, atque adeò benignior & favorabilior (ait Illustrissimus Fagnanus n. 203.) cum longè melius & favorabilius sit, tutà quam periculosa incedere viâ, & qui amat animam suam, debet eam perdere. Quam rationem approbat Panormitanus in cap. *juvenis*, de sponsalibus, dicens: *In concernentibus periculum anime, debemus in dubiis semper tenere quod certius est, & quod sine periculo anime explicari potest. Unde in istis illa pars est mitior, quæ est tutior.*

Benigna itaque opinio, illa est, quæ rationem 112 habens humanæ fragilitatis, illi sic attemperat legem, ut immoderatam non tribuat licentiam, nec valeat ad evitendam christianam disciplinam, nec ad periculum animæ creandum, sed habeat rationem salutis, pietatis, ac fructus legis, qui est, continere in officio fideles, concupiscentiamque coercere, charitatem ædificare, Christianique sectatores, Christo & Evangelio ipsius conformare.

Laxa opinio, illa est, quæ sic habet ratio- 114 nem humanæ fragilitatis, ut magis faveat concupiscentiæ, quam legi ac pietati, valeatque ad evitendam christianam disciplinam, dum pro moderata libertate, effrænem in mores Christianorum inducit licentiam.

Severa denique opinio, est, quæ sic habet 115 rationem pietatis ac legis, ut non habeat rationem humanæ fragilitatis, sed, ob immoderatum rigorem, injeicit (etiam timoratis pro humana fragilitate conantibus) transgressionis necessitatem.

Quoad maximam illam: *In dubio melior est conditio possidentis*, quantum eâ abutantur noviores Caluistæ, quantaque ex isto abusu ipsimet absurda derivent, manifestabimus to. 2. l. 1. p. 3. c. 28. 29. & 30.

PROLEGOMENON SECUNDUM.

De Remediis Ethices laxioris.

CAPUT PRIMUM.

Sapiens investigator remediorum adversus Ethicem laxiorem, scire ante omnia debet, principium veræ Sapientia esse, parùm credere humanæ rationi suæ, ob ingentem defectum & pronitatem ipsius in errores. Cujus argumentum primum petitur ex discrimine humanæ rationis, in hoc statu naturæ corruptæ, ab ea quæ fuisset in statu innocentia.

1 **S**I prima causa radixque primordialis laxioris Ethices, est nimia præsentia, liberiorque usus rationis humanæ, antecedentis Oracula Dei, & Sanctorum, prout superiore Prolegomeno demonstravimus: igitur ante omnia, securis ad radicem istam apponenda est. Ad hoc verò præstandum, abjectâ illâ præsentia, persuasum habere debet

sapiens instructor hominis christiani, rationem illam humanam nimis erraticam esse, ut ejus ductui christianam animam committat, nihilque proinde tam consonum esse rationi, veræque sapientiæ, quam parùm rationi illi credere, ob ingentem defectum, pronitatemque ipsius in errores. Cujus argumentum multiplex hîc & in sequentibus capitibus operæ præ-

tium